

KÖZMŰVELŐDÉSI, TÁRSADALMI, GAZDÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS NEVELÉSÜGYI HETILAP; EGYSZERSMIND BARSMEGYE ÉS A MEGYEI TANFELÜGYELŐSÉG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELEN:

hetenként egyszer, vasárnap.

Egyes számok 20 krajczárjával kaphatók könyvkereskedésekben.

A kéziratok a szerkesztőséghez, pénzek s reklamáziók a kiadó-hivatalhoz utasítandók.

Kéziratok vissza nem adandók.

Előfizetési feltételek.

Vidéken és Léván házhoz küldve:

Egy évre 5 frt. — kr.
Hat hónapra 2 frt. 50 kr.

Előfizetési pénzek postautalvánnyal is küldhetők.

Hirdetések.

Hivatalos hirdetések díja a bélyeg-illetékkel együtt: 1—100 szóig 1 frt 30 kr., a 100-on fölül minden szó 1 krajczárjával számítottatik. E hirdetések után járó díj előlegesen küldendő be.

Magán hirdetések: négy hasábos petit sor egyszeri közlésért 7 kr., kétszeriért 6 kr., többszoriért 5 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.

A nyiltérben: minden három hasábos garnond sor díja 20 kr.

Előfizetési fölhívás

a

BARS

1884-ik évi, IV-ik évfolyamára.

Jövő számunkkal befejezvé a folyó évre pályafutásunkat, ezennel előfizetést nyitunk a küszöbön álló IV-ik évfolyamra.

Eddig követett irányunk és működésünk legyen biztosíték a jövőben is. Ez alapon ajánljuk lapunkat a nagyközönség jóakarátába.

Előfizetési feltételek:

Egész-évre 5 frt. — —
Félévre 2 frt. 50 kr.

Restauráció után.

A tisztujítás a vármegyékben folyó évi deczemberhó második felében elrendelve lévén Magyarországon: megyénkben ez f. hó 20-án, Ar. Maróthon, megyei székhelyünkön, Mailáth István Barsvármegye főispánja elnöklété alatt megtartott.

Kétségkívül a választás a polgári jogok egyik legszebbike és — mint szélteben mondják — a municipális életnek alapföltétele.

Ki ne örülne tehát annak, ha ezen jog úgy gyakoroltatik, hogy annak eredményét mind a választók — maguk, mind pedig a választóknak mandátumot-adó nagyközönség megelégedéssel, megnyugvással fogadják.

Már pedig, hogy a bars megyei tisztujítás a választóknak köztetszésével és közakarátával történt, elég fölhoznunk azon tüneményeszerű jelenséget, hogy a kijelölő bizottság előterjesztései egyakaratu közfölkialtással fogadtattak, kivéve az egyizben kért, de a többség kívánata előtt akker is meghajló szavazás esetét. Így tehát a választás csak annyi időt vett igénybe, amennyi szükséges egy megyei tisztikar névlajstromának fölolvasására.

A választás eredménye mindenütt örömmel fogadtatik.

Mindenki elismeréssel tartozik a multban működött tisztviselői karnak, és csak az igazság kiszolgáltatását látjuk abban, hogy választó-közönségünk ismét bizalommal ajándékozta meg azokat, kik erre a mult, hat éves czyklus alatt méltókká tették magukat; nem véve ki azokat sem, kik ezen új választás alkalmával nem találkoztak ugyan az összes választók osztatlan bizalmával, — nem mintha hivatalos működésük azt meg nem érdemelte volna, hanem előrehaladt koruk — mely inkább nyugalmat, mint aktivitást igényel — volt az ok, melynek következtében egy-két egyénnél a bizalom nem tömörült, hanem megoszlott. A multban működött tisztviselői kar érdemeket szerzett a megyében; a bizalom az érdem jutalmazásává vált s e szempontból hisszük s erősen meg vagyunk győződve, hogy a deczember 20-iki választás csak még fokozottabb folytatása lesz a régi hat éves czyklusnak — a megye fölvirágzása-s a közjónak előmozdításában.

Hazafiúi örömmel s meleg baráti érzelmel üdvözlöjünk tisztviselői-karunkat.

De bármennyire is jól esik konstatálnunk, hogy közigazgatásunk ügyét — a legszebb polgári jog gyakorlata mellett — ily biztos kezekbe látjuk letéve lenni: — még ezen ünnepélyes hangulatban sem zárkozhatunk el azon sötét árny

elött, melyet a municipalitás vet reánk a leg-ünnepélyesebb pillanatban is. A megye nincs azon helyzetben, nincs hozzá joga és tehetsége, hogy becsületes, munkában elaggott, tehetetlen s munkaképtelenné vált tisztviselőit segítse. Érzik ezt a legerősebb municipalísták és igyekeznek is a municipális élet ezen sötét árnyát megszüntetni, kiküszöbölni azáltal, hogy egy nyugdíj-intézet föllállításáról gondoskodnak.

E részben megyénkben az iniciatívát jeles főispánunk tetteg is megkezdé — a tisztujítást megelőző napon tartott rendes évnegyedes ülésünkön, midőn bejelentette, hogy a nyugdíj-intézet részére az aláírást ö t s z á z forinttal megindítja. E nemes példát követte szintén olyan összeggel megyénk tisztelt alispánja is; és hiszszük, hogy a szép példák méltó utánzókra találunk, különösen municipalístáink táborában. Mert az kétségtelen, hogy ha a municipális életnek jövőjét biztosítani akarjuk, mindenkifölött igyekezzünk először azt oly tiszta fényben föltüntetni, hogy ahhoz semmi homály se férhessen, hogy azt semmisen áshassa alá: elenesetben, ha a hibák s az árnyak onnan el nem távolíthatók, hasztalan igyekszünk szavakkal annak dícsőségét hangoztatni, mert a legelső baleset, vagy zivatar egészen és örökre elhomályosíthatja s lerombolhatja.

Tegyük tehát a municipális életnek ezen hibáját jóvá azáltal, hogy a már megindult nyugdíj-intézet föllállítását összes erőinkkel elősegítsük. A terv kivitelére egy bizottság küldetvén ki: reméljük — az ünnepélyes perczekben is még mindig háborgatott kedélyeinket a sötét árnytól mielőbb megszabadíthatni.

Egy társalgási téma a terített asztal mellett.

Egy új és talán sokak előtt ismeretlen tárgyat kívánok a Bars igen tisztelt olvasóinak föladni az étkezési asztalra, nem ugyan az általános szokásbavétel —, de kedélyes és mégis komoly figyelemre-méltó ismertetés szempontjából. Vegyék hát szívesen e jóakaratu cikket — mint karácsonyi ajándékot, melyet az ez alkalommal gazdagon terített asztal mellett, időszerű szórakoztatásul nyujtok

Most, amidőn a karácsonyi ünnepek alkalmával, szegény és boldog egész lakomaszerű menüt talál az asztalon, vajjon jut-e eszébe valakinek „a nagykanalu ebéd“ mellett a villa is?

Már hogyné jutna, mikor annyiféle hus van föltálalva e napon sülvé-főve! . . . óh hisz ezeket villa nélkül nem is lehet elkölteni, mert nem illik!

Hát arra ugyan ki mit szól, ha valaki azt mondáná, hogy „a hus-eledelek élvezete ellenkezik a humanus fölfogással, mert a husélvezet vérbe, gyilkosságba kerül?“

Igen, a dolgot fontolóra véve, be kell látnunk, hogy a hus-élvezet kegyetlenséggel jár: mert avégből legylökölünk számtalan élő állatot, melyeket nem mi teremtetünk. S vajjon miért viseltetünk ily orgyilkos hajlammal a szegény állatok iránt, s épen azon korban, midőn az „állat-védegyetek“ eszméjének pengése és keresztülvitele napirenden van? Avagy, ha már oly nagy kedvünk van az öléshez, miért nem gyilkoljuk le, a szelid és békés háziállatok helyett, a vérengző és kártévő vadállatokat?

Bizony, van valami e kérdésben, mert minden egyéb körülménytől eltekintve, sokkal nagyobb virtus volna: hyénát, tigris, farkast stb. mészárolni; talán ezek husa is megehető volna s valóban nem mindennapi kvalitásu pecsenyét szolgáltatna . . . Ki mondhatná az ellenkezőt? . . . Senki, mert ezt is meglehetett volna szokni. Óh, az emberi gyomor nagy imposztor, sokat megemész az, és sokfélét; csak hogy persze hamarabb megtaláljuk a pecsenyét a hízó-ólakban s a mészárszékekben.

Biz ez nagy kontraszt az állatvédegyetek korszakában; hangos humanitással követelünk jó bánásmódot az állatok irányában, fölmenteni akarjuk őket az ostor- és botbüntetés alól: és ugyanekkor kést köszörtünk s vérét ontjuk az ártatlan bárányoknak, kappannak, tehénnek, sertésnek sat.

E profán eljárást barbár szokásnak, sőt direkt bűnnek nevezi a törvény, nem ugyan az ország törvénye, hanem azon filantróp társulatok alapszabálya, kik a legujabb időkben „Vegetariánus“ czímen egyletté csoportosulnak a világvárosokban, hogy a hus-élvezet barbár funkcióját detronizálják az asztalról. Ők nem esznek húst; szeréntük a villa és kés: csak a főzelék, gombóc és egyéb tésztaételek számára van föltálalva.

A legujabb kornak e böjtölő szektája némely városokban majdnem vallásszerű szervezettel tartózkodik a hus-eledelektől; böjtölnek minden penitencia nélkül, s nem esznek húst meggyőződés-szulte fogadalomból, még karácsonypajján sem.

Nem lesz érdektelen befordulunk e szekták konyhájára, hogy ottan világosabb tudatot szerezhessünk — a mienkétől — általuk ellentétesen követett étrendi szokásokról.

A „vegetariánus“ név onnan ered, hogy élmezésüket nem az állatvilágból födözik, hanem a növényekből, melyeknek fejlődési proccszusa az állatokétól elütőleg — nem önkéntes mozgással és táplálkozással megy végbe, hanem szenvedőlegesen, vagyis természetrajzi kifejezéssel élve: a növény fejlődése tengődéssel („vegetációval“) történik.

Vannak a vegetariánusoknak is épügy „szakadárjai“, mint a keresztény- és zsidó-vallásnak, vannak pl. orthodoxok, és vannak neológok. Az orthodox vegetariánusok nemcsak a húst, de még azon ételeket sem eszik meg, melyek az állatoktól — ezek megölése nélkül — nyerhetők; rájuk nézve a sajt, tej, vagy tojás épügy tiltott eledel, mint maga a hus. A neológ-vegetariánus már megeszi a tejet, vaját, tojást sat., de állatot nem öl, tehát a húst nem használja eledelül, valamint a zsirt és szalonnát sem.

Magyarországban is kezd lábrakapni a vegetariánizmus divatja. Budapesten intelligens egyénekből a multthóban alakult ilyen társulat „Magyar vegetariánus-egylet“ czímen, elnökük s főbb vezérek tudós professzorokból állanak, kik az eszmének buzgó apostolai-ként léptek föl. Így pl. az elnökük, Weixlgärtner Vince (fögymn, tanár), — saját bevallása szerént — már 27 év óta folytatja a vegetariánus életmódot, s mellette igen jól érzi magát.

A budapesti vegetariánus-egylet némileg neológ jelleggel alakult meg. Az egylet alakulásakor a tagoknak egy diszebédet adott a nevezett elnök, még pedig olyan diszebédet, mely szigoruan vegetariánus minőségben volt készítve. Kóstolól ide igtatom a nevezetes piknik étlapját: „Levesek: borsó- és alma-leves; főzelékek: karfiol bargonyával, káposzta rizszel, vegyes saláta palacsintával; tészták: almás-, diós- és mákosrétes, macaroni parmezán-sajttal; sütemények: Graham-, hab- és mogyoró-torta, kukorica-pudding; gyümölcs: friss és befőtt gyümölcs, Graham- és házi-kenyér; italok: viz, szódavíz és málna-lé.“ — És az a különös, hogy a hus-és bor-nélküli ebédén még toasztokat is mondtak a vendégek.

Mit szólnak, olvasóim, ezen étlaphoz? volna-e hajlandóságuk ezen új divatu étkezési rendszert elfogadni? Azt hiszem, hogy nehezen adnák erre fejüket a rostélyos, kolbász és sódar kedvelői.

Pedig, ha jól figyelembe vesszük a kérdést, nem találunk ez új étrendben semmi természetellenest. — Mert tudjuk, hogy az őskorban az ember is szinte olyan ragadozó lény volt, mint a többi ragadozó állat, sőt sok esetben még saját fáját sem kímélte, mert ha a szükség úgy hozta magával, képes volt saját édes testvérét is föllálni, ha bírt vele; s ha nem: akkor öbelöle csinált ebédet amaz. Példákat ma is tudunk arra, hogy a vadember képes a husból megélni: és ha ez lehet; miért volna kizárva annak lehetősége, hogy egyedül növényi ételekkel tartsuk fönn az életet!

Igy argumentálják filantróp elveiket a vegetariánusok. És van is valami a dologban, mert elvitathatlan tény, hogy zöldségből, burgonyából, kenyérből, gyümölcsekből s több eflélékből megélni lehetséges, fölük az ember épen nem fog éhenhalni; és ezen, a gya-

korlati élet által is igazolt tényt egy demonstrálják a vegetariánusok, hogy egészséges, jószerű egyének, markos férfiakat és deli nőket mutatnak be a világ elé, kik állítólag veget. étrend szerént s pláne: a leg-szigorubb orthodox-kosztal táplálkoznak.

(Vége köv.)

Bars megye törv.-hat. bizottságának közlése.

Barsvármegye törvényhat. bizottsága f. hó 19 én Mailáth István főispán elnökle alatt tartotta a régi bizottsági tagok részvéte mellett utósz közölését.

A napirendre kitűzött tárgyak kerülvén szönyerre, az elnök főispán azon előterjesztést tette, hogy a napirendről vétessék le az állandó választmány, központi választmány és bíráló bizottság választása s tétessék át a holnap megtartandó tisztújító közlésre.

Ez indítvány — tekiutettel a belügyminiszterium ama rendeletére, melyszerént a megyei tisztikar választására az 1884-re megalakult bizottság lett följogosítva —, egyhangulag lön elfogadva.

S a közigazgatási bizottság 5-tagjának (Dillesz Sándor, Sümegh János, Kosztolányi Aurél, Samassa Adolf, Büttner Emil) megválasztása mellett, a törvényhatóságok átiratának letárgyalásával a törvényhatóság végezte a napi-rend kérdéseit.

Ezután meleg szavakban eseteli az elnök főispán a tisztviselők helyzetét, rámutat azon zűbbasztó körülményre, melyszerént a megyei tisztikar mai rendszerünk mellett hosszú, fárasztó munka után sem képes magának megéllés föltételeit biztosítani; ebből kiindulva, indítványozza: hogy még e törvényhatóság intézkedjék a megyei tisztviselők nyugdíj-kérdésében s föltett municipiumunk biztosítása végett, mondja ki a törvényhatóság, hogy tisztviselőinek számára — több vármegye nemes példáját követve — nyugdíj-intézményt létesít. — Ez indítványnak egyhangú elfogadása után a tisztviselők sorsát oly melegen szívén bordó derék férfiu, Mailáth főispán 500 frtot ajánlott föl az alap megteremtéséhez.

Rudnyánszky alispán mély meghatottsággal fejezi ki báláját a tisztikar nevében Barsvármegye törvényhatóságának nemes elhatározása fölött s kijelenti: hogy az alap növeléséhez ő is 500 frtial járul.

A nyugdíj-tervezet kidolgozására bizottság küldött ki, melynek kötelességévé tetetett munkálatáról lehető rövid idő alatt jelentést tenni.

Másnap, f. hó 20-án zsűfőlési telt tereben megjelenvén Rudnyánszky Titusz alispán, indítványára küldöttség hívta meg a főispánt a tisztújítás vezetésére.

Mailáth István főispán megnyitván az ülést, önkormányzati jogaink magasztos gyakorlásának fejtegetése mellett megemlékezik Barsvármegye derék tisztikarának a megyei közönség érdekében kifejtett munkásságáról s míg szívélyes bucsut vesz a távozóktól: ajánja a tisztú kart a melegen üdvözölt, új törvényhatóság bizottság figyelmébe.

Rudnyánszky Titusz rövid visszapillantást

vetve a tisztviselői kar jóakaratu törekvésére, számot ad a sáfarkodásról s eszelekményeinek megbíralását a megye érdemes közönségére bizva: maga ugy, mint tisztársai nevében lemond hivataláról és Barsvármegye pesétjét szeplőtlenül megörizve, a főispán ur Öméltóságának kezébe helyezi.

Bodó Lipót (árvaszéki elnök) a tiszta érzelem hangján fejtegeti a nap fontosságát reá nézve, ki 42-évi szolgálata után végkép megválk állásától; érzékenyen vesz bucsut a megyei törvényhatóság minden közegétől. — Elfogult volna — ugymond — ha azt hinné: hogy egész élete hivatalos működésének minden részlete kifogástalan; de megugyattatja azon öntudat, hogy hivatalos életének vezéresillaga, Barsvármegye dícsősége volt s minden egyes eszelekedeteiben a jóakarattal vezérelte.

Érdemei — ederek veterán tisztviselőnek, ki 42-év óta jó, bal-szerenese közt becsülettel szolgálta Barsvármegyet, (1848-ban, majd 1861-ben, mint főszolgabíró, később mint árvaszéki elnök, majd alispán s végre ismét mint árvaszéki elnök), Kelecsényi Ráfael bizottsági tag indítványára — jegyzőkönyvíleg megörökítettnek.

Ezután a kandidáló bizottság ajánlata alapján részint közlekedéssel, részint időközben történt visszalépés folytán egyhangulag megválasztatott Barsvármegye tisztikara: és pedig:

I. a központi b a n:

Rudnyánszky Titusz alispánna, Máriaassy István főjegyzővé, Pfeiffer Vilmos 1-ső —, Kubinyi Károly 2-od aljegyzővé, Konkoly Gyula árvaszéki elnöké, Balászfly József és Okolicsányi Árpád árvaszéki ilüőké, Dióssy József árvaszéki jegyzővé, Bellan Mihály főszámvevővé, Raffy Lajos al-számvevővé, Szászy István fő-pénztárnokká, Szabó Kálmán könyvelővé, dr. Braeh Ferencz, dr. Benkő Lajos főorvosokká.

II. a járások b a n:

Léva-járási szolgabíróvá Faba Zsigmond, segéd-szolgabírókka Ordódy Endre és Tóth Zsigmond, Orvossá dr. Pólya József.

Verebely-járási szolgabíróvá Zongor János, segéd-szolgabíróvá Hetényi Károly, Orvossá dr. Sikray Dávid.

Ar-Maróth-járási szolgabíróvá Rajzei Rezső, segéd-szolgabírókka Sinkovics János és Krumpel János, Orvossá dr. Rénay.

Bars-szt. kereszt-járási szolgabíróvá Mácsay Károly, segéd-szolgabíróvá dr. Kiss Mihály, Orvossá dr. Gasparetz Béla.

Osztály-járási szolgabíróvá Lálley János, Orvossá dr. Hladny.

Vége az egyes bizottságok megalakítása kerülvén szönyegre, megválasztattak:

a) az állandó választmány b a n:

Ambró István, Belesák László, Benkovits Imre, Besse Dávid, Boleman Ede, Botka Tivadar, Büttner Emil, Chabada József, Conlegner József, Dettrich Péter, Dillesz Sándor, Kosztolányi Aurél, Foglár Lajos, Bodó Lipót, Kosztolányi Sándor, Kachelmann Károly, Kosztolányi László, Kelecsényi Ráfael, Samassa Adolf, Leidenfrost László, Mácsay Lukács, Ifj. Majthényi Rudolf, Majthényi László, Morvay György, Csekey Flóris, hg. Odessalhy Arthur, Pristyak Neit, Benkovits Ernő, Sümegh János, Szakmáry János, dr. Benkő Lajos, Szentiványi Oszkár, dr. Lányi Benő, Vass Lipót, gr. Keglevich István, Dombay Vilmos, Nemessányi Miklós, Konkoly Sándor.

b) a központi választmány b a n: Conlegner József, Sümegh János, Büttner Emil, Samassa Adolf, Pristyak Neit, Mocsy Lajos, Morvay György, gr. Migazzy Vilmos, Pfeiffer Vilmos, Leidenfrost László, Mácsay Lukács, Belesák László, Kelecsényi Ráfael, Dillesz Sándor, Kosztolányi Aurél, gr. Keglevich István, Klobusiczky János, Audele József, Kachelmann Károly, Kosztolányi Sándor, Konkoly Gyula, Terstyánszky Sándor, Kosztolányi László, Szirányi Sándor.

c) a bíráló bizottság b a n: Mácsay Lukács, Conlegner Károly, Belesák László, Sümegh János, Pristyak Neit.

A lefolyt tanév története.

(Folytatás és vége.)

Az egyesületek köréből említésreméltó, hogy a tanáregylet Kolozsvárt gyűlésezett. A magyarosodás érdekében a Fölvidéki magyar küzmövelődési — s a zemplénmegyei Magyar nyelv-terjesztő egyesület alakult, melyek, ha a frázisok elenyésznek, csak jót tehetnek a népnevelés érdekében. — Budapesten elhagyott gyermekek védegyesülete alakult, hogy a szegény gyermekek neveléséről gondoskodjék.

A polg. isk. tanítók egy része Csengeri-Kör alapításán fáradozik. — Nevezetes még, hogy Hontmegye a múlt év novemberében tartott r. ülésében följeljesztést intézett oly törvény alkotása iránt, melyszerént a tanítók választására a kormánynak kellő befolyás biztosíttassék. — A Magyar történeti arcképesarnok megvalósult. — A tanító-egyesületek, a tanügy politikai kérdések meddő vitatása helyett most már nemkevesébbre fontos, de sokkal hasznosabb dolgok fejtegetéséhez fogtak s ebben nagy érdeme van az orsz. képv. tanítóülésnek, mely mindinkább irányadóvá válik. — A népnev. budapesti egyesülete mozgalmat indított a tanítónok menedékháza ügyében. — Rill tervezte, hogy a tanító-egyesületek tudósításai külön, az ő Szemléjéhez mellékelve jelenjenek meg, de biz ez esekély részvétellel találkozott.

A Felekezeti hatóságokat a középisk. törvény fölriasztotta. A r. katolikusok képezdék kiegészítéséről gondoskodtak. — A kalocsai érsek a tanító-egyleteket szervezte; az Eötvös-alap ellen jul. 26-án körlevelet adott ki s ebben orsz. kath. tanító segély-alap föllállítását kilátásba helyezte; ő és Simor bírónok-érsek a magyar nyelv érdekében egyház-kerületeik számára rendeletet s az általános óratervre nézve utasítást adtak ki.

Nevezetes esemény volt Trefort miniszter utazása az északkeleti megyékben; nagy remények fűződnek hozzá ugy népnevelési, mint magyar nemzeti szempontból. — Említendő az 5686/1882. sz.

Tárcza.

A légköri por és annak hatásai.

— dr. Frommer Ignácztól. —

(Fölvizstatott a lévai Casinó f. hó 13-án tartott estélyén.)

(Folyt. és vége.)

A légköri pornak egy más, hatalmas forrása: földünknek működő tüzhányóiban kell keresnünk, melyek folytonosan kisebb-nagyobb mennyiségű, de olykor előforduló erősebb kitorések alkalmával rengeteg mennyiségű füstöt, hamut szórnak a levegőbe; és mintan a Vulkánok rendszeren magas fekvésűek, a magas régiókban pedig többnyire erős szelek uralkodnak: a kilökött pormennyiségek is gyorsan elvitetnek távol vidékekre.

Ily nagyszerű vulkáni kitorés fordult elő 1783-ban Island szigetén, amidőn Skaptaar Jokul-nevű tüzhányó áprilistól—juliust szórta iszonyu füst- és hamuzáporát, és fötényezője volt azon száraz ködnek, mely ez evben egész Európát ellepte. E köd oly sűrű volt, hogy a csillagokat egészen elhomályosítá, maga a nap is csak mint vörösszínű, fény nélküli tányér tűnt föl az égen. Ugyanekkor iszonyu földrengések pusztították Délolaszországot, száakra menő falvak és városok elpusztultak és ezeknek duledező romjaitól hatalmas porföleggek szállottak föl a levegőbe, ahol a Vezuv füstjével elegyedvén, oly sűrű köd képződött, hogy Torcia történetirő leírása szerént: a Vezuv Nápolytól látható nem volt, a szobákban pedig nappal is kellett világot gyújtani.

Hasonló tűnemény fordult elő 1835-ben Dél-Amerikában, amidőn a Koneguina nevű tüzhányó 250 mért-földnyire szórta hamuját; és mindnyájunknak még élénk emlékezetünkben van azon borzasztó vulkáni kitorés, mely a legközelebbi múlt időben Jáva szigetén előfordult és melynek Hegedüs Jenő hazánkia is szemtanuja volt. Ez utóbbi állítása szerént oly nagy vala a levegő hamutartalma, hogy amidőn későbbben megindult az eső, valóságos sáros képződött.

A légköri pornak ezen, a természet óriási, fékezhetlen hatalmai által előidézett kuforrásai után, lássuk már most, mily eredménnyel működik az e téren földünkön hemzsegő ama hangyaboly, melyet emberiségnek neveznek?

Észak-Németország egyes részeiben, az ugynevezett turfa-mocsár vidékeken, a mezeigazda földjének fölő, széntartalmu rétegét — mihelyt kiszárad — elégetni szokta s az eképen nyert hamuval trágyázza sovány, terméketlen földjét; csak így képes egy kis zabot vagy pohánkat termesztetni. A tarfaégetés dr. Assman közleménye szerént, tavaszunként mintegy 100,000 holdnyi területen törtéven, az ezáltal keletkező füst- és korontömegek messze tájakra elsötétítik a napot s a szelek által elhordatván, egész tartományokban, u. m.: Hannoverben, Rajna-Szásztartományban, Westfáliában valóságos országos kalamitást képeznek; mert ilyenkor vége van ám a szép tavaszi napnak: üde levegő helyett, ólomszürke köd nehezkedik a tájakra.

Ugyanoly hatást gyakorol Oroszország egyes tartományában, Liefland- és Finnlandban divó elégetése a harasztoknak és bozótoknak, mihez még esatlakoznak a gyakori erdőégek is. Nagy erdőégek-okoza elhomályosodása a légkörnek — különösen gyakran észleltetik Amerikában, így a többek közt 1829. egész őszén át, ily erdőégek-okoza köd majdnem egész Észak-Amerikát borította el.

Következik a gyári ipar. Hisz ott látjuk őket, a modern Cyklópotokat, mozgatni százmázsás gőzkalapácsokat, lepénynyé összelapítani fatörzs-vastagságu vastuskókat, fűteni hatalmas kazánjaikat. Toronymagasságu kúrtókból szünet nélkül buzog föl fekete, kátrányszagu füst, széles körtérben hamuval, korommal töltvén be a levegőt. Hogy a gyári ipar mily hatalmas kuforrása a légköri pornak, méltóztassanak maguknak fogalmat alkotni pusztán azon egy tényről, hogy London városa egymaga évenként 150 millió mázsa —, egész Angolhon pedig 1000 millió mázsa kősenet fogyaszt. Ezen iszonyu kőszéntömegek elégetésével keletkező korom, füst és hamu egyenesen a levegőbe jut, és Angolhonnak, — de különösen London városának amugy is ködös légkörében, a nappal is éjellé változtatja.

De nemesak a szabad levegőt fertőztetjük eképen, hanem lakszobáinkban is vetekednek füstölő pipák és kormoló lámpák a levegő portartalmanak szaporításában, mit közönségesen talán észre sem vesszük, de reggel igen is fölismerhetjük a butorainkat ellepő ama porrétegen, melynek önk, tisztelt hölgyeim, mindannyian halálos ellenségei.

Próbáljuk már most, igen tisztelt társaság, meg-

mérni, hogy közönséges körülmények közt mennyi por tartalmazatik a levegőben? Mi sem lesz könnyebb. A levegőt vizen átszűrlezzük, átbugyborékoltatjuk. A víz magához ragadja a port, a vizet azután elpároltatjuk, a por visszamarad és megmérhető. Van erre még más mód is. Mondottuk már, hogy az eső, vagy a hó lecsapják a port. Tiszta edényben fölfogjuk tehát az ezövizet, vagy a havat; az eső-, illetve a hóvizet elpárologtatjuk, s a visszamaradt port megmérhetjük. Ily mérések eszközöltettek Párisban, s ez alkalomból kitűnt, hogy Páris levegője, 8-napi száraz időjárás után, egy köbméterben 23 milligramm port tartalmaz, eső után csak 6 mgmt. Vidéken egy köbméter levegőben 4 mgm. port találak, eső után csak 1/4 mgmt. Páris levegője tehát száraz időben 6-szor, — nedves időjáráskor pedig 24-szer annyi port tartalmaz, mint a vidéki levegő; és ezen tény által ugyancsak találóan illusztrálja a természet nyelvtana ama régi tapasztalást, hogy mennyivel egészségesebb a vidéken való tartózkodás, de kivj-láglik ebből egytural az is, hogy a nedves időjárás korántsem lehet oly egészségtelen, mint aminőnek gyakran tartják.

Áttekintvén eképen a légköri pornak minéműségét, mennyiségét, legfőbb kuforrásait és továbbterjedésének okát, még azon kérdésre kell felelnünk, hogy mily befolyást gyakorol a légköri por a földre és az azon lévő élőlényekre? Megváltoztatja-e a por a föld fölületét? Igenis, tisztelt társaság, még pedig jelentőkeny mértékben.

Midőn e kérdést fölvetem, ugyebár önk is önkénytelenül rá gondolnak azon iszonyatos hamuesőre, mely által Pompeji és Herkulánom a föld fölületéről eltűnt. De ami itt egy borzasztó katasztrófa által hirtelen s egy esapással történt, mely elői menekvés nem volt: azt, lassan bár és észrevétlenül bekövetkezni látjuk az ugynevezett vándorló tengerpartoknál, ahol a könnyű tengerfövény a szelek által elhordatik és csak ott rakatik le ismét, ahol a szél akadályra talál, betemetvén, elhagyásra kényszerítvén egész falvakat és városokat.

De a föld fölületének legnagyobb szerű elváltozásával találkoznak Chinában, Belső-Azsiának hegységein és fősíkjaiban, a talaj szétzűllése, szétmállása folytán képződő por — hatalmas porfergetegek által borzasztó mennyiségben hordatik el egész Chináig, ahol a szél-

Folytatás a mellékleten.

min. rendelet, mely a zsidó-zugiskolák bezárása, — s egy másik, mely az izraeliták anyakönyvének vezetése tárgyában adatott ki.

A közoktatásügyre ez évben majd 3 millió frtnyi adakozás történt. Ritka áldozatkészség, mely mutatja, hogy a nevelésügy iránt milyen nagyszerű és meleg érdeklődés uralkodik. A kisnyszállási földbirtokosság félmilliónyi adományt tett közoktatási célokra, Jóny Tivadar 280,000 frtot adott a késmárki ág. ev. lyceumnak, az árvák javára Bük Zsigmondné 300,000, Simor primás, püspöki jubileuma alkalmával 100,000 frtot, Hadikné-Barkóczy Ilona nagy összeget s 30 hold földet adott; Lévy Henrik a siketnémák számára 10,000 frtot adományozott. Haynald, Schuster Konstantin s Bonnáz nagy összegekkel apáca-iskolákat állítottak. Elemi iskolákra, óvodákra Budapest, Pécs, Arad, azután Nogall J., a gr. Lamberg család, gr. Zamoyzky, gr. Apponyi Sándor, gr. Pongrácz L., gr. Eszterházy Imre, Szilágyi Virgil, Jánovszky Sámuelné, Ibsz Lajos, Vallisz Gyuláné, Gilchert Herman, gr. Széchenyi Gy., Göedel testvérek, Szobi Luczenbacher, Széchenyi M. grófnő, Szatmáry György igen sokat adoztak. Öfelsége a király adománya 24,000 frtot tett. — Gömör-, Vas- és Pestmegyék, továbbá Forintos János jutalmat adtak a magyaryelv tanításában legtöbb sikert mutató tanítóknak, valamint az orsz. közgazd. egyesület az isk. takarékpénztárt kezelőknek. — Zichy Jenő gr. az ipariskolákra 12,000 frtot adományozott. — Samassa az egri kántortanítói nyugdíjintézet javára évenként 600 frtot ígért.

A paedagógiai szakirodalom terén jelentékenyebb lapok s folyóiratok: a Magyar Tanügy, Az orsz. középt. tanár-egylet Közlönye, Néptanítók Lapja, Népevelők Lapja, Család és Iskola, Magyar Paedag. Szemle, Nemzeti Nevelés stb., van 40. — A szakirodalom terén működők közül fölemlítjük: Kiss Áront, Léderert, Szebeszhát, Alexander Bernátot, Tomor Ferenczet, Gyűrűt, Köpesdyt, Rillt, Schneidert, Riegert, Zsengerit, Emericzty, Radót, Ballagi Mór, Dezső Lajost, dr. Göz Józsefet, Suppant. — A ponyva-irodalom kikiűszöbülésére a Révay testvérek indítottak meg „Jó könyvek“ czímen jelentékeny vállalatot, ugyanők adtak ki több ifjusági iratot is,

A taneszközök közül megemlítendő a Stampfel kiadónál megjelent „A föld fölületének főalakjai“ czímű térkép s a Lachenmayer-Jágócsi „Rajz-Atlasza“, mely Posner kiadásában igen díszesen jelent meg 2 füzetben.

A jubileumot ülöők s kitüntettek köréből elősoroljuk: Örely János, Mészner József, Wusching Konrad, Belieska Pál, Müller János, Faluba János, Lichvártik Mihály és Kurucz Dávid jubileumát; Mayer Miksa, volt néptanító, a közokt. minisztériumban titkárnak nevezetett ki.

Elhaltak: Greguss Ágost egyetemi tanár, Török Pál superintendens, Czibor Mór képezdei igazgató, Győrffy Iván, Skultéty László, Miller Antal Kniszbek Alajos, Murányi Kálmán, Kaszap Antal tanítók s Matolay Elek fővárosi ügyvéd, ki a tornatani-

tás és terjesztése körül szerzett kiváló érdemeket, továbbá Hegedűs Kandid Lajos min. tanácsos.

Ennyiben kívántam a lefolyt tanév történetét több mozzanatokban összefoglalni. — Tény, hogy az 1882—3. tanév kiváló helyet foglal el tanügyünk történelmében. Ujfalussy Sándor.

Különfélék.

— Főhívás. Jövő számunkkal befejezzük lapunk ez évi II-ik félévét is. Tisztelettel figyelmeztetjük és kérjük tehát előfizetőinket, hogy lapunknak a jövő 1884-ik évre leendő megrendelése — és az előfizetések megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek: nehogy a lap szétküldésében akadályok merüljenek föl.

Az előfizetések megkönnyítése czéljából: postautalványokat mellékelünk a vidékre, mai számunkhoz.

Helybeli előfizetőink a lapkihordó útján fognak fölkérteni az előfizetések megújítására.

— Megyénk tisztújító közlése a bizottsági tagok élénk részvéte mellett folyt le. Részletes tudósításokat lapunk más helyén vesznek róla olvasóink. A kedvező időjárás a megye minden részéből összehozta a választókat s már fél 10 órakor csaknem zsufolva volt a közlési terem, míg 10 óra után már lehetetlen volt oda bejutni. Pontban 10-kor nyitotta meg a főispán az ülést. A tisztikar leköszönt s a választások az ismert eredménynyel megtörténtek. A megye két derék régi tisztviselőjét veszette el. Az egyik Bodó Lipót, volt árvaszéki elnök, ki ez állásáról — 42 évi igazán hű és kitartó megyei szolgálat után — lemondott. Bodót mindannyian tisztelték és becsülték, akik csak vele érintkezésben voltak s így általános az elismerés, mely őt most nyugalmába kíséri. A másik Benkó János Léva-járási segédszolgabíró, ki már 24 év óta állt a megye szolgálatában. Szorgalmas és népszerű hivatalnok volt, kitől még nem bucsuzunk el, mert hiszszük, hogy még a közigazgatás terén újra találkozunk. — A választás egyébként a legnagyobb rendben folyt le. Ebben, kétségtelen, legnagyobb része volt az erélyes vezetésnek, de be kell vallanunk, hogy a véletlenek is. A terem hátterében volt alkalmunk látni borgözös, rekedt kortes-alakokat, kik rikácsoló hangjukkal, egy-egy kedveltjük mellett éktelen lármát vittek végbe. Általában a nem-választó publikum a terem hátulsó részében uralkodó volt s kiszorította a teremből a választókat. Hogy ez mennyire helytelen s ily körülmények közt mennyire véletlentől függ a választásnak az igazsággal megegyező lefolyása, azt ez alkalmossal is kitüntette egy körülmény. Az alszámvevői tiszt betöltésénél a három jelölt mindegyikének nevét lehetett hallani a zajban, de aszerént különböző mérvben, amint valaki a terem egyik — vagy másik részé-

ben állott. S így nem csoda, ha a teremnek, különösen hátsó részében bizonyos reszenzust keltett, midőn a főispán kijelentette, s azon egyént mondotta ki a többség nézete szerént megválasztottnak, akinek neve a terem azon részében legkevésbé hangzott. Az ily választások nagyobb elővigyázatot igényelnek; mindenesetre pedig a bizottsági tagok és hallgatók elkülönzését és ez utóbbiak közt a föltétlen csend és rend föntartását. No, de majd ez is meglesz jövőre. A közülés első és másodnapján a főispán az új bizottsági tagok, illetve az új tisztviselők tiszteletére a megyeház nagy termében díszes ebédet adott. A tisztviselői kar s a megyei intelligenciának tekintélyes része vett azokban részt s a szellemes toaszok és kedélyes hangulat az alkalommal sem hiányoztak. — Este a főispán és alispán tiszteletére faklyásmenet rendeztetett; az elsőnél Samassa —, a másodiknál Kosztolányi Aurél tartott hatásos beszédet. Az ülés harmadik napját az alispán fényes estélye zárta be hangulatteljes pohárköszöntőkkel fűszerezve.

— Adakozások. Szerkesztőségünkhez legújabbban a következő adakozások érkeztek: 1.) a helyb. óvodások k a r á c s o n y f á j á r a: Hliva Jánosné és Klain Ödönne urhölgyek 1—1 frt., Bolemán Ede 1 frt; összesen begyült 9 frt. 25 kr. 2.) a S t e f á n i a - á r v a h á z j a v á r a: Styaszny Antalné (Nógrádmegyei köztisztviselői főmérnökének neje) 3 frt., Kern Béláné urhölgy 1 frt és Bolemán Ede 1 frt. A hálás emlékezet legyen e jöttek jutalma.

Halálozás. S z e c s á n y i Kajetánne, f. hó 18-án Csiffáron, szélhűdés következtében elhunyt. — Legyen neki könnyű a föld!

— Körmozszab. kir. bányavárosnak, mivel ön-maga külön orsz. képviselő-választási joggal bír, külön központi választmánya van, melynek a köv. három évre megválasztott tagjai a következők: dr. Amon Ede, Belházy Imre, Burda Imre, Campioni Sándor, Eltzenbaum József, Klemm Béla, dr. Langfeldner Adolf, ifj. Longino Sebestyén, Nemcsék János, Ruzsicska József, Salamin Kelemen és Schröder Károly.

— Szép példáját adta nemeselelkűségének — városunk egyik köztisztviselőben álló, előkelő polgára, — B o l e m á n Ede gyógyszerész, ki a helybeli közkórház javára (most már másodizben) 100 forintot adományozott; továbbá a vidéken kívül levő gyógyszerári hitelköveteléseiből e z e r f o r i n t értékben egy sereg gyógyszerári számlát boesajtott rendelkezésére a kórház bizottságának, hogy ez az azokból behajtható követeléseket a kórházjára fordítsa. E derék és humánus polgártársunk, — mint halljuk — tavaszra egy újabb 100-forintos adománnyal szándékozik előmozdítani a kórház ügyét. A jótékonyág e példányszerű ténye előtt habár nem is fog szemet hunyni a közelismerés, melyet az adományozó nemes cselekedete okvetlenül magára von, de a legszebb jutalom magában a tényben rejlik, mely maradandóbb élvezetet biztosít az öntudatnak, mint az emberek elhangzó dicsérete!

— Megye bizottsági tagokká választottak s igazoltattak: Kabina Endre, Oszvald János (szelecsényi—), dr. Ruffy Pál (lutilai —), Holló Sándor (j.-lehotai) v. kerületekből.

áramlatok lecsendesülésénél leszáll és lassan bár, s alig észrevehetőleg, de föltartóztathatlanul elborít és el is temet száz meg száz négyszög mértföldnyi területet. — Ezen természeti tüneményt szépen leírja Lóczy hazánk-fia, gr. Széchenyi Béla chinai ekszpedicziójának tudós tagja. Sokhelyen — ugymond — az így képződött agyagmárga réteg a 600 méter magasságot is megüti; hány millió és millió év volt szükséges, hogy ily hatalmas réteg p o r t ó l meggyűlhesen?!

Vegyük már most szemügyre azon hatást, melyet a légköri por az élőlényekre gyakorol. Ami a növényeket illeti, első sorban a légköri pornak nagy himportartalmára kell gondolnunk, mely a szelek által széjjelhoradtván, a termékenyítést elősegíti. De ezen termékenyítés gyakran kárunkra is történik, mert hiszen nemcsak a hasznos növények himpora tartalmaztatik a levegőben, hanem egyuttal nagy mértékben a különféle parányi gombák és spórák is. A rózsa-penész, mely rózsaleveleinket szürke harmatként ellepi, nem egyéb, mint gomba, mely a levegő porával terjesztetik; a buza rozsdája sem egyéb, mint más fajú gomba, mely szintén a légköri porral vándorol egy helyről a másikra.

És önök is, tisztelt hölgyeim, évenként kénytelenek megküzdeni a légköri pornak egy gombájával, a penész-gombával, amidőn a befőtt gyümölcsöt készítik. A levegőből a gyümölcsre hullott láthatatlan gombák önök nagy hófokkal, főzessel előlhi iparkodnak, — a praksziban azt mondják, hogy dunsztba teszik, ezután légmentesen elzárják az üveget, hogy a levegőből ismét új gomba ne jöjjön a gyümölcsre. Ha már most vagy a főzés nem volt elegendő a gomba előlésére, vagy az üveg légmentesen elzárva nincs: bizony legjobb akaratok mellett is megjelnek ott a penész a befőtt gyümölcsön. Egész titokban egyébként elakarom árulni, hogy a Salicyl-sav hatalmas ellensége és előlője a penészgombának és egy késhegynyi elégséges a penészedés meggátlására, anélkül, hogy a jó ízt legkevésbé is alterálna.

Ezen üvegsőbe — ezelőtt öt nappal egy kis levest tettem. Tiszta volt és átlátszó, most sűrű és zavaros; vigan uszik benne a bakteriák sok milliója és aki látni óhajta, előadás után megmutatom. Honnét vette magát bele? Benne nem volt, az bizonyos, mert midőn a leves forrott, kipusztult volna utósoig. Semmi kétség, hogy a levegőből hullott a levesbe és ebben elegendő tápszert találván, eiszaporodott. Ugyanez a második

esőbe, ugyanebből a levesből tettem, de hozzáadtam egy esipetnyi salicylsavat is. Ez tiszta maradt. Ebbe is behullott a levegő bakteriuma, de el nem szaporodhatott, mert a salicylsav előlte.

Eljutottunk végre mai föladatunk utolsó tárgyához, hogy mily befolyást gyakorol a légköri por reánk, halandókra. Sok jót már eleve sem várunk tőle, hisz már a példabeszéd is azt mondja, hogy ez vagy amaz esemény „s o k p o r t v e r t f ö l“, amidőn azután legkevésbé köszönik meg azok, akik épen érdekelve vannak. Hogy a légköri por, melyet minden lég vétellel tudónkba szívunk, esakis kártékony hatásal lehet, bővebb magyarázatra nem szorul. Hiszen a por idegen test, s mint ilyen izgatja szem-, orr-, száj- és tudónyákhártyánkat, katarhusokat, és gyuladásokat idézvé elő. De tartalmazza a légköri por azonkívül még azon számtalan parányi élő lényeket, Bakteriákat és gombákat, melyek a tudóba beszivatván, a vérbe hatolnak, ott eiszaporodnak és bizonyos körülmények közt különféle kórságokat idézhetnek elő.

A légköri pornak tehát, mint szünni nem akaró támadó félnek esakis rossz Conduit-lisztát állíthatunk ki, védekeznünk kell ellene folyton s ezen védekezés a tudomány mai állása szerént is jelentékeny haladást tett. Védekeznünk a legkülönfélébb fertőtlenítő szerek által, mint carbol- és salicylsav, gáliczkő és chlórmezál által, melyek közvetlenül és közvetve, a levegő csirait ártalmatlanná teszik, védekeznünk a sebkötözésnél, mely utóbbi eljárás megmagyarázza a múltó sebészet óriási haladását; és minután ezen gombák legkönnyebben épen ott fejlődhetnek, ahol az emberek tömegesen együtt laknak: védekeznünk lakhelyiségeink tisztántartásával, gyakori szellőzésével, és védekeznünk k e l l e n e a v á r o s o k g y ö k e r e s t i s z t i t á s á v a l, ö n t ö z é s é v e l e s g y a k o r i f e r t ö t l e n i t é s é v e l; — és itt azt veszem észre, hogy van a természet nyelvtanában mégis egy kis szív is, mert azt mondja nekünk, hogy védekeznünk n e m c s a k h a s z n o s, h a n e m e g y u t t a l k ö t e l e s s é g ü n k i s: mert minden egyes ember egészsége és élete egy megbecsülhetetlen kincs, melyet gondosan meg kell őriznünk; mert minden egyes ember, — tartozzék bár a társadalom legalantibb rétegéhez — egy része a nemzeti vagyonnak, nélkülözhetlen tényezője a társadalomnak, melyben hivatását s betöltenie kell; mert mindegyikünknek — kivétel nélkül — szól hal-

hatatlan költőnk intő szözeata: „Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül.“

Fővárosi levél.

Budapest, 1883. decz. 20.

(Eseményekben gazdag napok. — A képviselőház. — A színészet. — Blaháné, Jókainé, Szigethy, Evva, Bartók, Prém, Vajda, Pálmay Ilka. — Új hírlapok. — Kürthy Emil. — Dolinay ezulob.)

Soha, oiy eseményekben gazdag hetek nem multak el, mint mióta hallgatok. Hosszu hallgatásom okát eléggé indokoltam előbbeni levelemben, melyet a szerkesztő ur, szives volt nem közölni.

Mintha valami titkos szellem működött volna a légben, egymást követték a szebbnél-szebb anyagok (reporteri kitétel), melyek a hírlapírók művészi pennája s merész fantáziája alatt, valóban műremekké alakultak át. De nem is kellett ahhoz valami nagy művészet, hisz már maguk az események csirájában rejlett az.

A polgári házasság elbukásáról, Tisza vereségéről s az alsóházban előfordult sajnálatos incidensekről szóljon az, hogy hallgatok. Eleget beszéltek ugyanis annak idejében a lapok az egészről; sorba el lehetett volna egy-két részletet tagadni. A képviselőházban el ejtett „bitang“-szó, melyet képviselő mondott képviselő-társának, s mely, mint vézes orkán röpült a termen végig, melyet csak a jó Péchy Tamás nem hallott, (mert nem merte, szegény!) — nemcsak a képviselőket, de az egész házat sérté; a káposztás-megyeri térségen végig süvöltő golyók, a társadalom elfogadott törvényei szerént, letörültek a sértést félről a sértést, de nem ugy a képviselőházzal; évtizedek mulva is regélni fognak arról a falak...

Ahol ily események fordulnak elő, ott jobb, ha egyet ugorva, más tárgyra visszük át a beszédfoalat, szóljon az egészről az, hogy — hallgatok.

Blaháné bukása, (már t. i. igazgatói). Jókai-Laborfalvi Róza jubileuma már meghaladott dolog; színészekről lévén azonban a szó: állapotunk itt meg kissé és vessünk egy tekintetet mélyebben az egészre.

A nemzeti színházban „Czezil házassága“ óta, mely kitűnő parthie-nak bizonyult, s a polgári házasság megbukása óta valami új kilátás nincsen. Bartók Lajos, jeles lyrikusunk s a „Bolond Istók“ szerkesztője, lepte meg a bíráló bizottságot egy új történelmi drá-

A direkt adók összege 1873-ban 68 millió volt, 1877-ben Széll Kálmán alatt 87 millióra rugott föl, míg 1883-ban már 92 millióra emeltetett. A legutóbb megszavazott njabb 3 millióval fogja azt emelni. A főrendiház szó nélkül megszavazta ez adó-emelést, míg előtte való nap nagy diadallal buktatta meg — a polgári házasságot. Jól esik följegyeznünk, hogy a lévai kerület ország. képviselője, Hunyady László gróf ez alkalommal sem járult szavazatával az adóemeléshöz.

A farsang előhírnöke. A lévai dalárda 1884. január 1-én Léván, az Oroszlán-vendéglő nagytermében tánczezal egybekötött dalestélyt rendez, a következő műsorral: 1.) Öseink emléke, — férfi négyes Huber K.-tól, zongora kíséret mellett éneklő a dalárda. 2.) A halászok, — duett Gabussi M.-tól, zongora kíséret mellett éneklő Bakó Ferenc és Jaross Ferencz urak. 3.) Palotásy bordála, — férfi négyes Riszner J.-tól, éneklő a dalárda. 4.) Négy legujabb népdal, — Bellovics Imrétől, éneklő a dalárda. 5.) Dalárinduló, — férfi négyes Richter F.-tól, zongora-kiséret mellett éneklő a dalárda. Belépti díj 1 frt; kezdete esti 7 $\frac{1}{2}$ órakor. Jegyek előre válthatók. Czirik János egyleti pénztárnok urnál. — (A dalárda évi közlése ugyanezen napon d. u. 2 órakor szokott helyiségében (ref. lelkészlak) lesz megtartandó, melyre az egylet tagjai tisztelettel meghívattak. A gyűlés tárgyai: az évi jelentés, tisztújítás, indítványok stb.)

Vonatösszeültözés volt Körömczibányán f. hó 15-én, a vasúti alagutnál szemközt érkezett 2 tehervonat között, azonban a megdöbentő alkalommal emberélet — szerencsére — nem esett áldozatul s egyéb baj is csak a vonatok zúzdásában volt konstatalható.

A vadászati jegyek ellenőrzésével eddigelé a pénzügyi közegek is meg voltak bizva. Miután azonban a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 19 §-a alapján hivatalból megtartatni szokott vadászatoknál előforduló visszaélések megátlása, valamint az ellenőrzés gyakorlása egyedül a közigazgatási hatóságok illetékességi körében tartozik: elrendelte a m. kir. pénzügyminiszter, hogy annak a pénzügyi közegek részéről történendő ellenőrzése, vajjon a szóban lévő vadászatoknál a vadászok vadászati jegyekkel el vannak-e látva, nem szükségesetlik és ezen ellenőrzés egyszerűen mellőzendő.

Sajtóhiba-igazítás. Lapunk mult, 50-ik számának Tárca-rovatában az 5-ik hasab (földről számított) 7-ik sorának e kifejezése: „a légkör lecsapatik“ helyett „a legköri por lecsapatik“ értendő.

Rövid hírek. — Időjárás: a jövő hétre derülés fagygyal, majd változó felhőzettel s helyenként csapadékkal várható. — A legújabb divat Párisban most az, hogy férfi ezilinder-kalapokat hordanak a nők, madárszárny-diszítéssel; ez érdekesnek elég érdekes, de esinonak aligha csinos. — Magyar színház létesítésére élénk mozgalom indult meg Pozsonyban. — Mérgesek a krajczárok: A nyitrai adótárnokot, Héray Antalt nagy szerencsétlenség érte legközelebb, az adópénztárnál befolyt rézpenzcek csomagolásától a kezére tapadt rézrozsdat nem elég gondosan mosta le, s így az újjan

volt kis karcz-seben át a rozsdá-méreg behatolt a vérbe s most a derék hivatalnok élete kétségessé vált. — Százéves jubileuma volt a napokban a villamos távirónak; e 100 év alatt annyira haladt a táviróvonalak kiterjedése, hogy a föld kerekességén évenként mintegy 170 millió sürgöny továbbítottik ma rajtuk. — A földbírtok hitele érdekében a Kuria legközelebb kimondotta, hogy a perek telekkönyvi följegyzése ezentul helyet nem foglalhat, csakis a törlési perek lesznek följegyezhetők. — Zrinyi és Frangepán, kivégzett jeles honfiaink csontjait most találták meg Bécsujhelyben, egyik templom tövében; vajjon lesz-e lépés téve, hogy a tisztelt hamvak a haza földjére illendően áthelyeztessenek? — A magyar történelmi képearnok helyiségéül király Öfelsége a budai várkeri bazár-épületet engedte át. — Lottó-szerencse érte megyénk főpénztárnokát, Szász István urat, ki egy 64-iki államsorsjeggyel a f. hó 1-én történt huzáskor 500 frtos nyereségnek jutott birtokába.

Apróság.

A szép estély,
Kedvesem, ah, mondd meg—kérlek, hogy ütött ki az estély?
Jaj; — szépen! — Pétert Pista ütötte pofon.
Luna.

Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő hírlapok előfizetési fölhívását. Ez utóbbiak között a legrégebbi az immár 31-ik évfolyamát élő „Vasárnapi Ujság“, mely nagy képes hetilapnak, az olvasó közönség e kipróbált házi barátjának, jövőre legjobb ajánlása: képeinek Jvről-évre szaporodó száma és szöb kivitele mellett, kiváló irodalmi erők által kiállított, folyvást növekedő változatos tartalma, mely teljesen fölöslegessé teszi a magyar közönségnek hasonló külföldi lapok járatását; míg társlapja, a „Politikai Ujdonságok“ a politikai hetilap események gondos és hű összeállítását adja s képes gazdasági melléklappal van bővítve. — A „Képes Néplap“ legolesobb hetilap a kevésbé vagyonosok vasárnapi ujsága tanulságos, ezek kiegészítője a „Világkrónika“ című képes melléklap, mely eddigi rovatai mellett újévtől kezdve nagyobb elbeszéléseket és mulattató tartalommal, s a politikát tárgyaló rendes rovattal; ezek kiegészítője a „Világkrónika“ című képes melléklap, mely eddigi rovatai mellett újévtől kezdve nagyobb elbeszéléseket és regényeket is fog közölni és amely hetiközlönynek ép ugy, mint a „Képes Néplap“-nak ára félre csak 1 frt. Ugyanez iv tartalmazza a „Jogtudományi Közöny“ szaklapnak előfizetési fölhívását továbbá a Franklin-Társulat könyvkiadványainak jegyzékét.

Kern Testvéreknek a mai számunkban közölt hírdetésére — fölhívjuk t. közönségünk becsos figyelmét,

Közgazdaság.

A Bars megyei gazd. egyesület ülése.

A bars megyei gazdasági egyesület folyó 1883. évi decemberhó 16-án Szirányi Sándor, alelnök alatt évnegyedes közgyűlést tartá; a gyűlés kiválóbb tárgya

volt: az 1885. évben megtartandó országos kiállítás-bani részvétel megyénk részéről.

Elhatározatott a részben a megyei helyi bizottság föllállítása s szervezése Mailáth István főispán elnöke alatt; továbbá haladéktalan kiadása, fölhívása a közigazgatási szolgabiroóságok útján, a megfelelő bejelentési iratokkal együtt. S minthogy az idő a bejelentésekre nézve messzire haladt már — amennyiben az első bejelentési határidő folyó 1883. évi december 31-vel végére jár; az ügy igen sürgősnek mondatván ki: a gazdasági egyesület ezen idő alatt gondoskodni fog a szükséges térnek megszerzéséről. (A helyi bizottság, mint legutóbb értesítettünk, Ar-Maróthon már megalakult. — Szerk)

A második tárgynál, a lévai, gazdasági egyesületi kertnek rendeltetésének megfelelő állapotba való berendezési szükségese kimondatott. Evégből, czélszerű tervezet elkészítésére egy bizottság küldetett ki, melynek föladatául tétetett: a czélszerű tervezetnek január első felében való beadása, hogy az a jövő 1884. évi első rendes gyűlésben — mi végből az egyesületi elnök a közülésnek jövő évi januárhó második felében való megtartására fölkéretni határozatott — tárgyalható s megalapítható legyen s a kert már a jövő év tavaszán rendezés alá vétethessék.

Ezen fölül több kisebb tárgy, mint az év folyán eszközlött eseléd-jutalmazások eredménye, az egyesületbe ujonnan belépett tagok kimutatása, sat. jelentetett be a titkárság által, — melyek mind örvendetes tudomásul vétettek.

Az egyesület az országos kiállítás tárgyában a következő körlevelet bocsájtotta közre:

„Tisztelt gazdátárs! Magyarország sem maradhatván néma azon általános és hasznos gyakorlat előtt, melyet a kiállítások rendezésével idegen államok lakosaiknak a hátramaradt nemzetek rovására biztosítanak: 1885. évi május 1-én Budapesten egy általános országos kiállítás rendeztetik.

Megyénk a Pozsony-kerületi kiállítási bizottsághoz tartozik, mely fölhívott bennünket arra, hogy a szervezkedés végett alakítsuk meg a helyi bizottságot. Eltekintve az okoktól, melyek eddig gátló körülmény gyanánt szerepeltek, a gazd. egyesület kötelesség-szerű hivatásának tartotta az ügyet elaludni nem engedni. Egyesületünk a helyi bizottság megalakítására a kellő lépéseket már megtette, de egyszersmind fölhívni határozta a gazda közönséget, hogy a bejelentések lehető gyorsan tétessenek meg. Van szerencsénk emélfogva fölhívni a t. gazdátársat, kegyeskedjék oda működni, hogy a kiállítás eszméje minél szélesebb körben elterjedtessék, a kiállításbani részvétel iránti kedv élesztessék, s hogy ezek koronája gyanánt még idejében nagyszámu bejelentés eszköztessek.

Bars megye oly díszos pontot foglal el hazánk történelmi, kulturális és közigazgatási életében, hogy a közvélemény méltó megbotránkozását vonnánk magunkra, ha azon pontot, melyet a kiállításban megyénk számára kijelöltek, a lehető legméltóságosabban el nem foglalnánk.

Megyénk mezőgazdasága, erdészete, bányászata, ásvány és gyógyforásai, ipara és kereskedelme — daczára mostoha piac és közlekedési viszonyainknak — oly tekintélyes állásponttal bír, hogy ez orsz. kiállításról elmaradnia nem szabad, sőt versenyképes mindennemű termékeivel ott tündökölnie kell. S miután Barsvármegye részéről is egy impozáns kiállítás csak közakarattal létesíthető, egy csoport (collekтив) kiállításban szándékoznak Barsvármegyét bemutatni ki nem zárásával annak, hogy egyes nagyobb termelők önállólag ki ne állíthassák terményeiket.

mával, melyet egyhangulag előadni ajánlott a bizottság. Bartók „Kende Margit“ ja, legalább azok szerint, kik mélyebben beletekintettek, valóságos nyereség, ugy az irodalom, mint a színpad számára. Ő ugyan, az ő szokott kedves humorával, midőn gratuláltam volna neki, nagy szerenheten megjegyzé: „Kende Margit“ még könnyen elhalhat. Ez azonban nem zárja ki, hogy szerzője ne bocsájtja versenyre a Teleki-féle 100 aranyért; ha csak Szapáry öregezzellenziája le nem von valamit az állam javára, miután Margitról lévén szó, könnyen összetévesztheti az — erénydíjjal.

Akik Bartók, e jeles költő, iránt érdeklődnek, azoknak megsughatom az is, hogy a népszínház bizottsága fölkérte egy bohózat megírására. Bartók sietett is megígérni és siet is megírni; azt hisszük, hogy sikerülni is fog neki. Mióta Szigethy bácsi „Csókon szerzett völegénye“ bohózatnak neveztetett ki, azóta a fővárosi közönség rajong a bohózatért. Nem volt még egy estéje sem a „Csókon szerzett völegénynek“, hogy zsu fölösleg ne lett volna a ház. Evva (aki különben nagyon kényelmelen helyzetbe jutott, mióta igazgató s Blaháné faképnél hagyta). — eddig minden estén nagy sobajtva azzal zárta le szeméit álomra: adtál uram esőt, de nincs köszönet benne, — ilyenkor az igazgató-ságára gondolt; most azonban mindig azzal végzi imáját (sic!) Uram csak még három „Csókon szerzett völegény“ — s én boldog vagyok!

Szigethy bácsinak, — akiről nehéz ítéletet mondani, vajjon mint színész, vagy mint színűiró jobb-e —, e legutóbbi műve, irodalmi becsét tekintve, nagyon közönséges valami. Gyöngye cselekvény, sovány mese, szépen elmesélve, ugyesen jelenítve; ez az egész, mit róla mondhatunk. De a kik csak azt nézik, hogy egy este jól mulassanak, s a kiket egy kacagató epizódokkal ugyesen elegyített történetke kielégíteni képes, azok nyertek a „Csókon szerzett völegény“-nyel. Magasabb aeszthikai részleteket azonban hiába keresünk, s így irodalmi értéke sem lehet valami nagy. Ennél sokkal magasabb nivaun állnak dr. Prém barátom költeményei is, amelyeket pedig a sajtó nem nagy rokonszenvvel fogadott, talán felényivel sem, mint Szigethy bácsi bohózatát. Hiába! a sajtónak is megvannak a maga kedvencei, épogy, mint az isteneknek, vagy a közönségnek. S ez utóbbinak, Prém Jóskának, e tagadhatatlan nagy kedvence; mert míg Vajda költeményei halomszámra hevernek a könyvtárs poros polczán, addig

Prém Jóska költeményei oly hamar elfogytak, hogy a nekem ígért tiszteletpéldány kedvéért második kiadást lesz kénytelen rendezni.

A könyvpiacnak — ugy belső, mint külső tartalomra, legbeesesebb terméke Vajda János költeményei. — Vajda az első költők között a legeredetib, a legmélyebb s mondhatni legtisztább is. Műveiben oly megkapó, oly szenvedélyes s mégis tiszta, oly természetes s mégis aeszthikai, oly merész s mégis könnyen érthető hang nyilatkozik, mint egy élő költőjében sem. S mégis, alig van olvasója; ha valakire, ugy Vajdát illetőleg elmondhatjuk: nem érti meg kora, s ezen épen nincs esodálni való. Korunk a fölületesség, a kapkodás kora, és Vajda ennek ostorozója. S vajjon melyik korszak tömjénezett ostorozójának.

Amily mértékben mostohája Vajda a közönségnek, annyira kedvence Mikszáth, kitől egyszerre három mű jelent meg a Révai testvérek kiadásában. Mikszáthot legjobban jellemzi Bartók: „Amint elhozták a könyvet, azonnal elkérték olvasni, s most nem tudom, mikor jutok hozzá, mert a kiadónál már aligha kapható.“

Legmeglepőbb azonban a karásonyi könyvpiac-ezon egy iczi-piczi kis füzet, mely költeményeket rejt esinos borítéka alatt. Ez magában semmi, de ha megsugjuk, hogy e költemények szerzője Pálmay Ilka, ez már elég, talán nagyon is elég ok arra, hogy megvegyék a füzetet, hátha még azt is tudnák, hogy benne van a kedves szerző arezképe is...

Ebből kifolyólag suttogják a gonosz nyelvek, hogy Pálmay Ilka — Agának, a „Borsszem Jankó“ szerkesztőjének ily megjegyzéssel küldte volna költeményeit: „de aztán szebben nyissa ám ki, mint a bécsi ajtót.“ Agai meg is ígérte és sietett a diva figyelmét egy „Mihaszua András“ naptárral megköszönni.

Megjelentek még: Porzsoit, Mészáros stb. fiatal írók művei, melyek elég jók; ez azonban nem zárja ki, hogy jobbak is ne lehetnének.

A hírlapirodalom is gazdagodott. Brankovits, a „Budapest“ volt szerkesztője „Kitartás“ czimvel indított egy „Budapest“-féle lapot, azonban más szellemben. Ideje is már egyszer, hogy a népnek kezébe is egy jó lapot adjunk. Aldor Imre „Talpra Magyar“-ja is elég változatos, csak el ne üljön.

Mindannyi között azonban legnevezetesebb a Révai testvérek „Magyar Ifjuság“ című vállalata, mely-

nek az önök előtt eléggé ismeretes földi, Kürthy Emil a szerkesztője. Rég érezzük már hiányát egy jelesen szerkesztett ifjusági lapnak, mely mulatva oktassa a fiataliságot. Az egész ifjusági irodalmat, ugyszólván Dolinay Gyula „Hasznos Mulattató“-ja képviseli egyedül.

Dolinayról lévén a szó, lehetetlen, hogy elhallgassam az írói körben történt dolgot. Dolinay ugyanis az „Írók és művészek köré“-nek titkára; jó szónok, de mindenek előtt nála az „én“: közepeszerű tehetség, de kitünő számító; gondal öltözködik, de szereti a hanyagot játszani; szereti az irodalmat, amennyiben hasznót hajt; nagy barátja a költészetnek — a szerelmenben; rosszakarói ráfogják, hogy néha írni szokott; különben szerkesztő s kitünő ferblista.

A multkor nagyban járta a körben a esöndes. Elseje felé lévén az idő, benyitok, hát az én Gyula barátom épen ezuholt.

— Mit csinálz Gyula — kiáltok rá kétségbeesve. — Mi vagy te?

— A „Hasznos mulattató“ s „Lányok Lapja“ szerkesztője, — veté oda nagy komolyan s tovább ezuholt.

Bolygó Hollandi.

A hiu Irmának.

Kék szemed a kék ég; menyország, hogyha réam néz;

Hol számomra az üdv égi világa ragyog.

Rózsás ajkidról búbjájjal zeng a szeráf-hang;

Olvadoz a szívem, s kéjjel örömben uszik.

Dandy eként szólott hozzád, s a te válaszd ez volt:

Ah, ugyebár, igazán isteni nő vagyok én?! —

Hogyne... hisz istenő többé már nincsen az égben,

A mi korunkban mind, mind ez a földre leszállt!...

Juno, Minerva, Venus szállnak versenyre tevéled:

Ó, a modern Páris szép Helenája te vagy!

Luna.

